

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Synopsis Annalium Societatis Jesu In Lusitania

Francus, Antonius

Augustæ-Vindelicorum, M. DCC XXVI.

Annus 1715. Soc. 176.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72313](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72313)

Annus 1715. Soc. 176.

Regum &
Principum in
nos benevo-
lencia.

Denuo à Regum in nos honoribus collatis ordior. Novemdiæ S. Xaverii auxere suâ præsentia in templo domûs Professæ. Quo die Regina celebravit plausus genethliacos, inter solitam magnatum gratulationem, tenuit in gremio suum Principem Josephum togâ Societatis indutum. Octobri mense cum Rex admisit osculantes manum die natalitio, id quoque peregit ejus frater naturalis Dominus Josephus, de quo mox plura, etiam habitu nostro vestitus.

2. Franciscus Infans venatui deludans, se Ulyssiponem collecturus iussit significari Rectori nostro Eborensi, velle se hospitari in Valbonia Collegii villa. Eò pervenit 3. Januarii sole cadente; Subsequam diem humanissime transegit cum nostris. Pomeridianis horis unus è magistris elementorum aliquot sui ludi pueros induxit coram Infante bellè exornatos, qui vocibus alternis dialogum repræsentarunt, gratulantes sub figura pastorum suis montibus, arbutis, & armentis, quòd tantus Princeps dignatus sit lupos inde, & alias feras pepulisse. Mirati sunt omnes, quomodo tam brevi tempore pro re nata adeò gratiosum drama sit paratum, cum duo vix dies essent, ex quo Princeps se venturum significasset. Tertio die antelucano tempore iter direxit Ulyssiponem, habitis amplissimis gratis, quòd se, suosque tam liberaliter exceperint Patres.

Dominus Jo-
sephus Regis
frater studet
in Eborensi
Academia.

3. Septembri mense scripsit Rex nostro Rectori Eborensi, velle se, ut Dominus Josephus naturalis ipsius frater daret operam literis in Eborensi Academia, habitaretque intra Collegium nostrum. Habitatio pro tanto hospite parata super aulas Academiæ. Novembri mense intravit Eboram. Studuit in secundo Gymnasio, & sequenti anno in primo Rhetorices. Eæ cum ipso servata cæremonia cum domi, tum foris, quas Rex præscripsit. Citra dubium est, ex quo sunt Academiæ in Lusitania, neminem Josepho æqualem frequentasse publicas aulas. Concertationes domesticas de rebus humanioris literaturæ habuit simul cum nostris, suis condiscipulis.

Profecti ad
Maranoniam.

4. Pro temporum angustis non contemnenda subsidia missionibus transmarinis communicavimus. Quatuor Sacerdotès solverunt in Maranoniam, P. Emmanuel de Regibus, P. Josephus Gama, P. Emmanuel Carvalius, P. Antonius Pimentelius. Secum vexere quatuor Scholasticos, ibi, etiam in Lusitania non liceret, Societatis togâ induendos.

Profecti ad
Indiam.

5. Octo petiverunt Indiam, sex Lusitani, Bavari duo P. Josephus Riedler, & P. Franciscus Xaverius Mitermayr: ad Maranoniam ituri venerant è patria. Verùm Regiæ placuit, ad Sinam potiùs navigarent. Valde laboriosum hujusmodi iter contigit. Alimentorum penuria compulerat Bahiam in Brasilia cogitare. Sed metuenda tempestas id non permisit; detulit navem ad quadragesimum gradum trans æquatorem in austrum, quò nunquam Lusitanæ naves accesserant. Post varios rerum casus Octobri mense appuli sunt Goam.

Moritur P.
Joannes An-
tonius Arae-
dus.

6. Naves ex India Ulyssiponem profecta pervenit mense Octobri, cum Goâ solvisset 23. Januarii. Vehebat P. Joannem Antonium Arnedum natione Aragonensem, virum Apostolico spiritu præclarissimum in regno Cochinchinensi. Veniebat Legatus Regis illius ad Lusitanum Regem, ferebantque mandata magni momenti. Arduum iter eâ potissimum ratione susceperat, jam senex, ut impetraretur libertas prædicandi Evangelium apud eas gentes. Aliud visum est Deo; nam postremâ die Martii venerabilis senex ad promontorium Bonæ Spei res mundanas deseruit. Erat Regis Cochinchinensis.

sis Mathematicus, magnique factus ab eo quanquam nostræ fidei jurato ho-
ste. Patrem comitabatur Coadjutor Emmanuel Botelius, qui feliciter Ulyssi-
ponem tenuit.

7. In diversis dicecesibus institutæ sunt missiones. In Eborensi PP. ^{Missiones.}
Joannes Figueiredus, & Josephus Barrocas plurimum laborarunt in alia ex
aliis oppidis migrando. Exceperunt supra sex millia confessionum, ex his
nongentæ fuerant totius antea vitæ. P. Figueiredus tradidit Eboræ Philo-
sophiam; sed relictis, ad quæ erat promovendus, magisteris, se totum di-
cavit obeundis missionibus: quanquam tempus ostendit vires non fuisse tan-
to labori commensuratas. Sex in Leiriensi, duo in Vifensi dicecesi strenuè rem
gesserunt.

8. Furtum abominandum 10. Aprilis contigit in templo nostro Ceto- ^{Sacrilegium}
bricensi. Nocte mediâ per fenestram parùm munitam vestiarii sacri fur in- ^{Cetobricæ.}
trans reperit ibi venerandi tabernaculi clavem; illo referato sacra pyxidis par-
ticulas excutit super aram, rapitque hanc pyxidem argenteam cum duobus ca-
licibus, & patenis. Audacia tam execranda populum ad justam movit indi-
gnationem. Factæ supplicationes cum Cetobricæ, tum Ulyssipone ad Numeri
placandum. Misit Rex senatorem, qui in authorem delicti inquireret; sed
omnis irrita fuit diligentia; nec sciri potuit, quis se tam detestando facinore
contaminaverit.

9. Mense Augusto P. Franciscus Cæirus Theologiæ moralis Professor ^{Miraculum}
adivit oppidum Averium cum nostris Theologis initiandis ab Episcopo ^{Di Antonii.}
nimbricensi. Reversis in Collegium aliis, ipse remansit cum uno illic facturo
primum sacrum in solatium consanguinei. Die celebrationis affuerunt pran-
dio cum nostris aliquot amici invitati, atque inter eos Anglus hæreticus mer-
cator locuples. P. Cæirus, ut erat perdevotus S. Antonio Ulyssiponensi, de
ipsius miraculis sermonem iniecit. Cùm ad manum forent pocula vitrea, ait
unus è convivis, nunquam Divus miraculum patravit in poculis vitreis. Ad
hæc P. Cæirus: Falleris mi Domine. Retulit deinde duo in vitro miracula, qui-
bus aliquot hæretici sunt conversi. Cuncta audiebat Anglus. Tum arripuit vitre-
um poculum vino plenum, ac de more convivantium propinat: deinde exhau-
stum retro, quantâ vi potest, conjiciens impingit parieti. At vitrum, quam-
vis subtile, integrum, illæsumque in solum cadit, rei novitatem insperatam
vel ipso stupente hæretico. Ad quem P. Cæirus: Oh si hujusmodi poculum
ageret in te, quod aliud quondam in hæreticis. Verùm nihil ipse prodigio
tam evidenti est commotus, viditque, tanquam non vidisset. Cæirus secum
vexit poculum ad rei memoriam.

10. Præpositus Provinciæ 24. Augusti renuntiatus est P. Antonius de ^{Novus Pro-}
Souza. Rexerat Scalabitanum, & Eborensi Collegium. Calendis maji Uly- ^{vincialis.}
ssipone publicata pax inter Lusitaniam, & Castellam, quæ ab anno 1704. bel- ^{Pax promul-}
lo flagraverant. Scalabi die festo S. P. Ignatii coepit esse usui pegma majoris ^{gatur.}
aræ, quod constat politissimo marmore, & jaspide, pretio viginti cruciato- ^{Ara princeps}
rum millia excedente. Suo triennio incepit, & absolvit P. Antonius Vieira ^{Scalabi.}
Arrayolensis. Tectum templi nobili exornârat picturâ P. Antonius de Souza.

11. Vigesima Julii in Germaniam discessit P. Alvarus Cienfuegos, qui ^{P. Alvarus}
annos tredecim apud nos fuerat, egeratque Plenipotentiarium Augustissimi ^{Cienfuegos}
Imperatoris Josephi I. & Serenissimi Hispaniæ Regis Caroli III. postea Roma- ^{pergit Vien-}
norum Imperatoris, tantâ approbatione Serenissimorum Regum Petri II. & ^{nam, & crea-}
Joannis V. universæq; Nobilitatis Lusitanæ, ut omnibus sui reliquerit immor- ^{tur Cardinalis,}
tale desiderium. Erat namque omni litterarum genere ornatisimus, quas æ-
quabant, aut superabant egregiæ virtutes, & animi dotes. Vitam duxit in-
ter tot negotiorum turbas religiosissimam. Comitatus, demissio, & liberalitas
erga omnes, cum primis egenos quos copiosis ditabat eleemosynis, charum
omnibus reddidit. Exigua temporis spatia à negotiorum curis relicta utilis-
simè sacravit componendo aureo illi libro de SSS. Trinitate, quem sub titulo
Ænigmatis Theologici Viennæ in Austria vulgavit. Augustissimus Imperator;
Antonius Franco. L 112 tum

tum quia (composita jam Lusitania pace) ejus opera apud aulam nostram non indigebat; tum quia ipse consilium frui praesens desiderabat, illum Viennam evocavit, quam ingressus fuit 22. Octobris, & maximo honore, ac benevolentia à Caesare exceptus.

12. Post annos quinque eadem vitae integritate in Domo Professa Viennensi exactos Augustissimus illum nominavit Cardinalem. Nullum lapidem non movit vir modestissimus, ut Caesarem ab hac mente deterreret; nihil tamen profuerunt iteratae, & importunae preces, ac industriae. Igitur Sanctissimus D. Clemens XI. 30. Septembris anno 1720. illum in sacrum purpuratorum Patrum Collegium cooptavit. Dum haec typis committuntur, Eminentia sua Romae agit Plenipotentiarium Imperatoris cum magna Sanctae Sedis & Imperii utilitate, Societatis nostrae decore, & universae almae urbis plausu.

P. Fonseca
recepit ab Im-
peratore pec-
cuniam Socie-
tati debitam.

13. Cum P. Alvaro Viennam perrexit P. Franciscus de Fonseca ad petendam ab Imperatore magnam illam pecuniarum summam, quam ex pecunia sibi à Patribus Testamentariis tradita, & ex gemmis, ac pretiosis picturis, quas ab ipsis emerat, debebat foundationi Archithalassi. Difficile, imò impossibile quibusdam videbatur, Imperatorem solvere posse tantam pecuniarum summam tempore, quo, ingruente bello Turcico, innumeras expensas pro bellico apparatu facere cogebatur. Vicit tamen omnes difficultates piissimus Caesaris animus, & P. Fonseca dexteritas, ac intra duorum annorum spatium tam in numerata pecunia, quam in solidis, & securis assignationibus universum debitum plenè fuit solutum.

Moritur P.
Joannes Pe-
reira.

14. Ad defunctos intra Provinciam digredior. Ulyssipone die 23. Aprilis decessit Praepositus Domus Professae P. Joannes Pereira, natus apud insulam D. Michaelis. Decima octava die Martii proximi designatus fuerat Praepositus: mensis, ac dies paucos in eo vixit magistratu, parum gratus Regni magnatibus ob dimissionem à Societate P. Joannis Riberii de qua dictum anno 1712. Creditum fastidia Procerum, & cum ipsos adibat, severos vultus ob memoratam dimissionem sic ipsum confixisse, ut sit aucta valetudinis affectio, ac maturata dies postrema. Typis mandavit unum suarum concionum volumen, cujus pretium voluit applicari facello, ubi Conimbricæ habitaverat Ven. P. Josephus Anchieta. Porro rexit Angrense, Elvense, Scalabitanum Collegium. Fuit Provincialis Socius, Brasiliae Provinciae Visitator, Rector Conimbricensis, hujus Provinciae Visitator, & Vice-Provincialis.

Emmanuel
Pinerius,

15. Conimbricæ 26. Aprilis Emmanuel Pinerius coadjutor natus Cortozæ. Annos supra viginti egit ædituum templi. Admirabili usus circumspeditione in faminis ad crates alloquendis, non nisi necessario respondebat sermone, verbis admiscens modum severum. Maji 27. Ludovicus Ferreira scholasticus, Cedoseitæ prope Portum exortus, morum innocentum, pluri- si decubuit multos menses invicta patientia.

P. Emmanuel
Mansus.

16. Septima Novembris P. Emmanuel Mansus Avillariensis, Eboræ Philosophiam, moralem Scientiam, & Theologiam edocuit, hanc & Conimbricæ usque ad primariam cathedram. Nunquam adduci potuit, ut susciperet curas gubernandi Collegia. Animus illi Sincerus, ac fastidians omnem dolorem. Paupertatem religiosam tulit in oculorum pupillis. Sibi persuaserat optimo Religioso solum omne patriam esse; propterea hic, aut illic potius vitam ducere non curavit. Exutus affectu carnis & sanguinis, aiebat: *horror sibi esse dormire in Consanguineorum domibus.* Vita P. Emmanuelis circumfertur impressa.

P. Dominicus
Fernandus,

17. Eboræ 24. Aprilis P. Dominicus Fernandus Portalegrensis. Redit Elvense, Farense, & Eborense Collegium. A regenda domo Professa Ulyssiponensi se excusavit. Cum jussus est gubernare Conimbricensis Collegium, tanto eum onere mors liberavit. Post Theologiae studia Malagoniam missus est. Magnis ille, & insanis agitur procellis: vix fuit portus in Algarbis, in quem tempestates non conjecerint. Compulsus denique repetere Ulyssiponem.

nem. Sed iterum, obedientiâ imperante, suscipiens idem iter, brevi, & faustâ navigatione superavit mare inter Lusitaniam, & Africam.

18. Eloquentiâ suâ mirum animos perculit. Rerum divinarum contemplationi erat deditissimus. A quo læsus est, hunc prosequeretur singularibus benevolentia signis. Nunquam apud Majores questus de subdito, per quem offensus fuisset. Plures in Societate conservavit hujusmodi utili silentio. E morbo nondum bene convaluerat, cum est ingressus S. Patris exercitia. Secessit in habitationem tironum, elegitque cubiculum, ubi quondam hospes fuerat S. Franciscus Borgia. Per eos dies semel tantum reficiebat cibus corpus, idque peregit nocte, utens victu cæteris pro cæna poni solito. Matutinas horas insumplerat orans ante Eucharistiam. Ita se comparavit ad migrandum de vivis. Illius vitam præclarissimis ornatam exemplis jam vulgavit typographia.

Annus 1716. Soc. 177.

Tandem mensè Junio finitum est permolestum de quindenniis litigium. Crescebat indies Provincia, & missionum damnum irreparabile non admissis tironibus, quorum ingressus cessaverat ab anno 1712. Cum nõffet Serenissimus Rex communem jacturam, per suum Romæ Legatum Marchionem Fontensem, nunc Abrantiensem, curavit negotium concludi. Adfuerunt Romæ literæ, quibus Pontifex tirones admitti concedebat, negotio in hunc modum composito, ut singulis quindecim annis Collegia pro controversis Ecclesiis Apostolicæ Cameræ persolverent cruciatorum quinque millia. Pro Ecclesiis monasterii Pedrosi, & S. Joannis à longis vallibus, de quibus non fuerat controversia, solveret Conimbricensè Collegium, quod solebant ante motam litem.

Terminatur
lis de quindenniis pecuniis.

2. Ea se difficultas objecit, quòd non declaratis Ecclesiis, de quibus lis suborta est, Ecclesiæ spectantes ad patronatum regium manebant sub eadem pœna, unâ cum aliis. Multum negotii nobis hujusmodi exhibuit nodus, & mora. Res commissa est Senatorum consilio. Censuerunt viri juris peritissimi, non admittendam eo modo compositionem. Declarandum prius has & illas Ecclesias pertinentes ad Regis patronatum non subesse oneri pecuniæ solvendæ.

3. Cum Rex juberet idem negotium perpendi etiam à Consiliariis, ut vocant, Statûs; in eam ivere sententiam, pietate eorum mentes gubernante, ut quæcunque incommoda censerent postponi debere Societatis bono, quod esset conjunctum cum bono communi. Curandum unice de tollendo obice, qui tendebat in Societatis extinctionem; alias rationes contemnendas. Scire Lusitaniam, quàm utilis sit Societas juventutis educationi, & animarum bonorum tum intra Lusitaniæ fines, tum extrâ in transmarinis regionibus, in quibus majori ex parte per Societatem stat, & extenditur ditio Regis Lusitani. Multus fuit in cumulandis rationibus, quæ favebant, Eminentissimus Cardinalis Acunea Generalis Inquisitor, Excellentissimæ senes Marchio Minensis, & Comes Castelmeliorensis, aliique heroes, nationis columnæ, sunt amplexi faventem sententiam, & honorificentissimis elogis Societatem nostram exornârunt. Quisque est visus non nostram causam, sed suam agere. His adhæsit Rex Serenissimus.

4. Decimâ Junii per Secretarium ab Statu scripsit Rex ad nostrum Provinciale, à se tolli prohibitionem, quâ vetuerat, ne Societas quindennii solveret pecunias; id se facere, ut Nuntius tollat impedimentum admittendi tirones. Eodem manè, quo literæ sunt allatæ, Regina venit in templum domûs Professæ ad offerendum S. Xaverio Infantem Carolum, qui natus fuerat calendis Maji, Nascitur Infans Carolus, Pomeridianis horis Provincialis, & graviore Patres convenerunt Reges, habueruntque gratias quàm maximas pro singularibus in hanc minimam Societatem beneficiis.